

Staatsexamen HAVO

2023

tijdvak 1
dinsdag 23 mei
09.00 – 11.30 uur

Nederlands schrijfvaardigheid

College-examen schriftelijk

Havo Nederlandse taal

Schrijfvaardigheid

Algemene instructie bij onderwerp 1 en 2

Als onderdeel van het college-examen maak je een schrijfopdracht. De toets duurt 150 minuten.

Je kiest onderwerp 1 of 2. Het is de bedoeling dat je aan de hand van de aangeboden teksten een artikel schrijft. Je kiest daartoe slechts één opdracht en maakt in geen geval meerdere opdrachten.

Geef bovenaan je tekst duidelijk aan voor welke opdracht je gekozen hebt door de letter A, B, C of D te noteren.

Dit zijn de richtlijnen:

- Ga uit van de tekstsoort en het publiek, zoals in de opdracht is aangegeven.
- Zorg voor een duidelijke alinea-indeling.
- Bedenk een pakkende titel.
- Bedenk minstens drie tussenkopjes van maximaal zes woorden.
- Het is niet de bedoeling dat je de inleiding bij onderwerp 1 of 2 overneemt in je eigen schrijfproduct.
- Let op zinsbouw, stijl en spelling.
- Gebruik **minimaal 600** woorden en **niet meer dan 750** woorden. Vermeld het aantal woorden onder je tekst.

Veel succes.

Onderwerp 1

Inleiding

Cancelcultuur

Woke betekent 'alert zijn op en zich bewust zijn van maatschappelijke ongelijkheid'. In het kielzog van het woke-zijn ontstond het cancelen: mensen die niet-woke gedrag vertoonden of niet-woke uitspraken deden, werden actief geboycot. Door sommigen wordt dat gezien als terecht, maar anderen verzetten zich ertegen.

Opdracht A

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een betoog waarin je jouw mening geeft over de cancelcultuur. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je jouw standpunt aan de orde stelt door middel van een stelling.
2. Twee argumenten die pleiten voor jouw standpunt. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Een tegenargument. Weerleg dit tegenargument. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een slot met een conclusie die aansluit bij jouw standpunt.

Opdracht B

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een beschouwing over de cancelcultuur. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je het verschijnsel beschrijft. Besluit de inleiding met de hoofdvraag.
2. Een visie van voorstanders onderbouwd met twee argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Een visie van tegenstanders onderbouwd met twee argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een samenvattend slot waarin je jouw eigen visie opneemt.

De teksten die je kunt gebruiken, zijn:

Van Sark, Yvonne. (2021). Cancel culture raakt jongeren. MarketingTribune. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.marketingtribune.nl/algemeen/nieuws/2021/05/cancel-culture-raakt-jongeren/index.xml>

Ten Broeke, A. (2021, 10 juni). De cancelcultuur-keizer heeft geen kleren aan, het is een schwalbe. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/de-cancelcultuur-keizer-heeft-geen-kleren-aan-het-is-een-schwalbe~ba2b3d45/>

Lukkezen, J. (2021, 26 augustus). De cancelcultuur bestaat wel degelijk. *Het Financieele Dagblad*. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://fd.nl/futures/1409280/de-cancelcultuur-bestaat-wel-degelijk>

Vergeet niet de richtlijnen uit de algemene instructie in acht te nemen!

Tekst 1

Cancelcultuur raakt jongeren

Het kwam overwaaien uit de VS: cancelen, het boycotten of uitsluiten van een persoon of organisatie vanwege ongewenste gedragingen of uitingen. Rapper Lil Wayne noemde de term in 2010 in een song en het begrip kwam vooral op rond 2017.

Bubbel met gelijkgestemden

Ergens kun je zeggen: wat goed dat mensen morele discussies voeren over wat ze goed en fout vinden. Alleen, omdat mensen zich tegenwoordig online in toenemende mate in een bubbel met gelijkgestemden bevinden en de algoritmes posts en aanbevelingen aandragen die hen bevestigen in hun gelijk, ontbreekt het in discussies vaak juist aan meerdere perspectieven en echte dialoog.

Dat zie je in de jongerenwereld in verhevigde mate terug. Jongeren zijn bezig hun identiteit te ontwikkelen, bestaande uit een set waarden, ideeën en overtuigingen die weerspiegelen hoe ze in het leven staan. In die ontdekkingstocht naar zichzelf, zoeken ze vaak wat meer de extremen op. Hierdoor maken jongeren heel concreet mee dat leeftijdgenoten om hen heen – in de klas, bij de sportclub of een bijbaantje – andere meningen zijn toegedaan.

NOS Stories vroeg op Instagram naar negatieve ervaringen vanwege politieke voorkeur. 6.000 jongeren tussen de 13 en 19 jaar reageerden. Maar liefst 1 op de 6 jongeren had negatieve ervaringen opgedaan. Variërend van uitgescholden worden als 'linkse trut' of 'racist' op sociale media, aangevallen worden door de hele klas inclusief leraar, of ruzie thuis. Het zijn minder de klassieke, economische en meer de culturele thema's die jongeren in beweging brengen: racisme, homofobie, klimaat, immigratie, coronamaatregelen. Verschil van mening leidt er volgens de rondvraag van NOS Stories regelmatig toe dat jongeren niet meer met elkaar praten, haatreacties plaatsen en vriendschappen beëindigen. Cancelcultuur wordt dan een vorm van sociaal straffen: jij hebt iets fout gedaan, dus daar straf ik je voor. Voor de ander is het heel moeilijk zich hieraan te ontworstelen.

Niet zo zwart-wit

Als iemand de wet overtreedt, is de situatie helder en zijn rechters en advocaten aan zet. Maar vaak is de situatie niet zo zwart-wit. Wat goed of fout is, moet je leren zelf te bepalen. Vrijheid van meningsuiting is daarbij belangrijk, en de wil om te luisteren naar en leren van anderen.

Online is er volop ruimte voor experiment en ontplooiing en het vinden van gelijkgestemden. Daardoor kunnen minderheden en gemarginaliseerde groepen zich juist verenigen en uiten, wat leidde tot bewegingen als

#BlackLivesMatter en #MeToo. Veel gedrag dat vroeger onbesproken bleef, wordt nu publiekelijk bediscussieerd. Tegelijk heeft polarisatie de gevoeligheid op identiteitsbepalende thema's sterk doen toenemen.

In dagblad Trouw geeft filosofe Jenny Janssens aan dat het voor mensen vaak moeilijk is om zich te 'ontcancelen', terwijl het belangrijk is dat mensen zich bij kleinere misstappen kunnen herpakken. Juist voor jongeren is het belangrijk dat ze zien hoe je tot nieuwe inzichten kunt komen en in gesprek kunt blijven, hoe je jezelf kunt 'educaten'.

Bron: Van Sark, Y. (2021). Cancel culture *raakt jongeren*. MarketingTribune. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.marketingtribune.nl/algemeen/nieuws/2021/05/cancel-culture-raakt-jongeren/index.xml>

Tekst 2

De cancelcultuurkeizer heeft geen kleren aan

Ik moet bekennen dat ik cancelcultuur een lastig begrip vind. Mensen die zich erover opwinden, schetsen vaak een beeld van een of andere progressieve beweging die politiek incorrecte conservatievelingen wil wegdoen of in ieder geval wil zorgen dat allerlei dingen niet meer gezegd mogen worden. Dit zijn 'makkelijk te kwetsen langeteners' die zich in een roep om diversiteit onledig houden met 'taalterreur', aldus een briefschrijver. Het is een 'woke hoek' die, volgens sommigen, woorden wil verbieden; een vorm van censuur en repressie. Soms gaat het zelfs over een 'woke-brigade', een term die een verregaande vorm van organisatie doet vermoeden. Het blijft onduidelijk om wie of wat dit precies gaat.

Voorbeelden zijn er dan weer te over, maar ook deze werken weinig verhelderend. Zo telt protest tegen een lezing van de extreemrechtse Jordan Peterson als cancelcultuur. Als de website GeenStijl echter zijn haathordes afstuurt op mensen die iets feministisch of antiracistisch hebben gezegd, zodat die op Twitter nog dagenlang kniehoog door drek moeten waden, dan noemt niemand dat cancelcultuur.

Het zou natuurlijk kunnen, en deze suggestie wordt beslist gewekt, dat cancelcultuur voortkomt uit een unieke machtsomkering: de gemarginaliseerde groepen die het vaakst slachtoffer zijn van haat en intimidatie – mensen van kleur, vrouwen, lhbt'i'ers, enzovoorts – zijn ineens de daders, die alle rechtse, conservatieve vooral-witte, vooral-hetero, vooral-mannen zo stevig onder de woke-knoet hebben dat die zich helemaal niet meer durven uit te spreken. Een opmerkelijk scenario, om niet te zeggen ongeloofwaardig – temeer omdat conservatieve witte mannen nog steeds voortdurend overal aan het woord zijn.

Ik vermoed dat er iets anders aan de hand is. Ik denk dat de cancelcultuurkeizer geen kleren aan heeft. Er is helemaal geen 'woke-brigade' die het vrije woord terroriseert. In plaats daarvan is een aantal minder boosaardige fenomenen samen geharkt onder de term 'cancelcultuur' en gebruikt om de strijd voor meer rechtvaardigheid en gelijkheid in een kwaad daglicht te stellen.

"Wat sommigen zien als een patroon van virtuele censuur door morele puristen is eigenlijk een verhaal over het internet, niet over ideologie of identiteit", schrijft Guardian-columnist Nesrine Malik. Sociale media gebruiken algoritmen die deining uitvergrooten en verspreiden, zodat een miniofstootje uitgroeit tot een rel van jewelste. Hier zit geen politieke agenda achter. Mensen doen gewoon mee aan het gesprek van de dag, uiten kritiek, eisen toerekenbaarheid, maken een grapje, aldus Ezra Klein in The New York Times.

Iets anders dat cancelcultuur is gaan heten, is eigenlijk reputatiemanagement. Wanneer er hashtag-ophef is over een werknemer zien bazen geen maatschappelijk discours, ze zien een potentiële deuk in hun imago, invloed en inkomsten. "Dit is geen kwestie van wokeness", schrijft Klein. "De drijfveer is economisch." Als het in dit proces lijkt alsof mensen van kleur, feministes en lhbt'ers wel erg vaak de toon zetten, dan komt dit meestal omdat bedrijven hebben ontdekt dat mensen uit gemarginaliseerde groepen ook dingen kopen. Maak je hen nijdig door lauw te doen over sociale rechtvaardigheid, dan kost dat geld.

De rest van cancelcultuur is ongemak. Groepen die eerder vaak genegeerd werden, die ondervertegenwoordigd zijn op redacties, in bestuurskamers en in de politiek, kunnen op sociale media nu wel hun stem laten horen, schrijft Malik. Als een onofficiële ombudsman mengen ze zich in het gesprek over welke ideeën en uitspraken nog acceptabel zijn.

Dit is een pijnlijk proces voor de gevestigde orde die gewend was de toon van het publieke debat te zetten. Vormen van racisme, seksisme of transhaat waarmee je vroeger wegwam, hebben ineens consequenties. Sommige conservatieve meningen die eerder met eerbied ontvangen werden, komen nu onder vuur te liggen. Maar dat steeds meer stemmen gehoord worden, is geen gevaar voor het vrije woord. En dat onderdrukking fel wordt bestreden, is geen cancelcultuur. Het is vooruitgang.

Bron: Ten Broeke, A. (2021, 10 juni). De cancelcultuurkeizer heeft geen kleren aan, het is een schwalbe. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/de-cancelcultuurkeizer-heeft-geen-kleren-aan-het-is-een-schwalbe~ba2b3d45/>

Tekst 3

De cancelcultuur bestaat wel degelijk

Elke nieuwsluwe periode is er ophef over de 'cancelcultuur'. Cancelen is iemand op indirecte wijze ontmoedigen bij te dragen aan het debat. Vooral conservatieve politici, columnisten en opiniemakers zouden in Nederland gecanceld worden.

Op dat cancelen is vaak echter wel wat af te dingen. Zo stellen conservatieven dat hun kijk op de wereld in de verdrukking komt omdat hun helden uit de publieke ruimte gehaald worden. Maar geschiedenis is levend. Door het meenemen van perspectieven vanuit de voormalige koloniën verandert de Nederlandse kijk op de eigen geschiedenis. Nu we ons bewuster worden van de diepe sporen die de slavenhandel heeft nagelaten, worden standbeelden van slavenhandelaren op z'n minst ongemakkelijk.

In Nederland mag je heel veel zeggen, maar niet zonder consequenties. Anderen mogen je een zak vinden vanwege je mening en besluiten je niet meer uit te nodigen.

Het verweer van de liberale meerderheid is dan ook dat er geen sprake is van een cancelcultuur, maar dat de conservatieven met hun tijd mee moeten gaan. Toch lijkt er wel degelijk zoiets te bestaan als een cancelcultuur, zo toont Harvard-politicoloog Pippa Norris aan met een enquête onder 2500 politicologen uit ruim honderd landen. De politicologen werden bevraagd naar hun eigen politieke voorkeur, of ze weleens gecanceld werden en of ze terughoudend waren met het geven van hun mening.

Norris constateert dat conservatieve politicologen in landen waarin de universitaire omgeving links-liberaal is, zoals Nederland en de Verenigde Staten, vaker het gevoel hadden gecanceld te worden en voorzichtiger waren met het uiten van hun mening naarmate zij conservatiever waren.

Ik heb daarbij twee kanttekeningen. De eerste is dat cancelen iets is wat iedereen van wie de mening veel afwijkt van die van de meerderheid kan overkomen. Je kunt ook te vegetarisch, te islamitisch of te nationalistisch zijn. De tweede is dat nog niet zo duidelijk is hoe 'erg' gecanceld worden eigenlijk is in Nederland.

Bron: Lukkezen, J. (2021, 26 augustus). De cancelcultuur bestaat wel degelijk. *Het Financieele Dagblad*. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://fd.nl/futures/1409280/de-cancelcultuur-bestaat-wel-degelijk>

Onderwerp 2

Inleiding

Het verdwijnen van contant geld

Digitaal geld is niet meer uit de samenleving weg te denken. Even pinnen in de supermarkt is normaal geworden. Instanties als iDEAL of PayPal maken het mogelijk om overal aan je betalingsverplichtingen te voldoen. Er kan contactloos betaald worden met behulp van de smartphone of met de wallet-app. Deze ontwikkeling lijkt erop te duiden dat het contante geld zal gaan verdwijnen.

Opdracht C

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een betoog waarin je jouw mening geeft over het verdwijnen van contant geld. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je jouw standpunt aan de orde stelt door middel van een stelling.
2. Twee argumenten die pleiten voor jouw standpunt. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
3. Een tegenargument. Weerleg dit tegenargument. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een slot met een conclusie die aansluit bij jouw standpunt.

Opdracht D

Schrijf voor de lezers van een regionale krant een beschouwing over het verdwijnen van contant geld. Je neemt in ieder geval de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je het verschijnsel beschrijft. Besluit de inleiding met de hoofdvraag.
2. Een visie van voorstanders onderbouwd met twee argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.

3. Een visie van tegenstanders onderbouwd met twee argumenten. Gebruik een relevant citaat uit onderstaande bronnen. Zet dit citaat tussen aanhalingstekens.
4. Een samenvattend slot waarin je jouw eigen visie opneemt.

De teksten die je kunt gebruiken, zijn:

Van Velzen, J. (2021, 3 september). Geen munten, geen briefjes, wel Tikkies: hoe kijkt de cashloze generatie naar geld? *Trouw*. Geraadpleegd op 5 november 2021, van <https://www.trouw.nl/economie/geen-munten-geen-briefjes-wel-tikkies-hoe-kijkt-de-cashloze-generatie-naar-geld~b6e9846f/>

Boonstra, W. (2019, 11 december). Waarom het einde van cash nog niet nabij is. *RTL Nieuws*. Geraadpleegd op 5 november 2021, van <https://www.rtlnieuws.nl/economie/opinie/artikel/4950821/contant-geld-pin-betalen-einde-cash>

Vergeet niet de richtlijnen uit de algemene instructie in acht te nemen!

Tekst 1

Geen munten, geen briefjes, wel Tikkies: hoe kijkt de cashloze generatie naar geld?

Met een telefoon, met een horloge, met een app, met een pasje, met een Tikkie, met een QR-code; iets afrekenen kan tegenwoordig op zoveel manieren, dat het papier- en muntgeld haast uit het zicht is geraakt. Een complete generatie groeit op met het idee dat geld iets is wat alleen digitaal bestaat, onzichtbaar en onaantastbaar. Zelfs de bankpas verdwijnt langzaam maar zeker richting de keukenla, meldde de Betaalvereniging Nederland.

De kleinste bedragen worden voldaan zonder dat er een muntje of briefje aan te pas komt. Papiergeld wordt zelfs in toenemende mate gezien als een 'probleem'. Als iets waar we zo snel mogelijk vanaf moeten. Om misbruik van contant geld door criminelen tegen te gaan, brengt de Rabobank vanaf 1 oktober 2021 5 euro per keer in rekening aan zakelijke klanten die biljetten van 200 of 500 euro willen storten op hun rekening. Nu is dat nog ruim 2 euro. De verhoging moet zakelijke klanten verleiden betalingen en stortingen voortaan uitsluitend digitaal te doen. "Contant geld speelt nog altijd een belangrijke rol in de maatschappij, maar aan het gebruik van grote sommen geld zijn risico's verbonden zoals witwassen en andere criminele activiteiten", meldt Rabobank aan zijn bedrijfsklanten.

Weg met dat ouderwetse papiergeld, dat is tegenwoordig de boodschap. En niet alleen omdat criminelen zo verzot zijn op biljetten. "Er zullen altijd mensen blijven die het om wat voor redenen dan ook fijn vinden om contant geld te gebruiken", zegt Gijs Boudewijn, directeur van Betaalvereniging Nederland. "Maar juist in deze digitale wereld waar mobiele apps domineren en klassieke, langzame communicatiekanalen worden verdrongen door WhatsApp en Instagram, hebben jongeren vaak beter inzicht in hun financiën dan vroeger. De spaarpot die ergens op de kast stond en waarvan je niet wist hoeveel geld erin zat, heeft plaatsgemaakt voor direct inzicht in je digitale huishoudboekje." Dat inzicht heeft niet iedereen, net zoals geld niet bij iedereen op de rug groeit.

Veel scholieren krijgen nog cash zakgeld

Overigens wijzen onderzoeken van De Nederlandsche Bank, Betaalvereniging Nederland en Nibud uit dat de huidige generatie ook weer niet helemaal afscheid heeft genomen van papiergeld. "Ja, inkomsten en uitgaven van jongeren verlopen vaker digitaal dan pakweg vijf jaar geleden, maar helemaal zonder cash zijn ze nog niet", zegt Gijs Boudewijn van Betaalvereniging Nederland.

"Het betaalgedrag van jongeren van 12 tot 18 jaar is meer te vergelijken met een 65-jarige dan een 35-jarige. Het gebruik van cash ligt bij deze groep met 26 procent van alle toonbankbetalingen hoger dan gemiddeld."

Ook onderlinge betalingen worden door jongeren in 43 procent van de gevallen nog steeds contant betaald. Vermoedelijk komt dat doordat veel scholieren hun kled- en zakgeld nog op de 'ouderwetse' manier van hun ouders krijgen.

Maar deze jongeren ontgroeien het zakgeld, en de dag dat ze alleen nog maar digitaal betalen, komt steeds dichterbij. Boudewijn wil niet zeggen dat die ontwikkeling helemaal geen invloed heeft op de perceptie van geld. "Maar ik denk niet dat het besef van de waarde van geld nog samenhangt met fysieke munten en bankbiljetten. Veel belangrijker is dat jonge generaties begrijpen wat betalen, sparen en lenen inhouden, waarom inzicht in je financiën belangrijk is en hoe je dat inzicht krijgt."

Bron: Van Velzen, J. (2021, 3 september). Geen munten, geen briefjes, wel Tikkies: hoe kijkt de cashloze generatie naar geld? *Trouw*. Geraadpleegd op 5 november 2021, van <https://www.trouw.nl/economie/geen-munten-geen-briefjes-wel-tikkies-hoe-kijkt-de-cashloze-generatie-naar-geld~b6e9846f/>

Tekst 2

Waarom het einde van cash nog niet nabij is

Het gebruik van contant geld in ons land loopt terug. Grote betalingen worden al heel lang vooral via de bank afgewikkeld. Aan de toonbank was contant geld tot voor kort nog wel dominant bij kleinere transacties. Maar sinds de komst van de contactloze betaling neemt het gebruik van cash ook hier snel af. Sommige mensen verwachten daarom dat het einde van contant geld nabij is.

Persoonlijk verwacht ik dat niet. Ten eerste is de Nederlandse ontwikkeling vrij uniek, zeker in de eurozone. In vrijwel alle eurolanden is de contante betaling nog veruit de belangrijkste. Dat komt niet doordat die landen in technologische zin achterlopen.

Ook in Oostenrijk en Duitsland, landen waar contant geld nog zwaar dominant is, kun je contactloos betalen. Het slaat daar alleen minder aan. Omdat contant geld in de rest van de eurozone nog erg populair is, zal het ook bij ons niet snel verdwijnen. We zitten nu eenmaal in hetzelfde valutagebied.

Contant geld is de ultieme back-up

Ten tweede hebben ook Nederlanders in het algemeen nog steeds contant geld in huis. Contant geld heeft namelijk enkele unieke eigenschappen. Alleen een contante betaling is volledig anoniem.

En contant geld heeft de functie van back-up. Veel mensen houden contant geld aan voor het geval het normaal zeer betrouwbare, girale betalingsverkeer toch uitvalt, bijvoorbeeld bij een zware stroomstoring. Contant geld doet het namelijk altijd.

Het blijkt dan ook dat de hoeveelheid contant geld, en dan met name de kleinere coupures, niet echt afneemt. Het is er wel, maar het wordt in normale tijden minder gebruikt, al is de contante omzet nog altijd substantieel. Economen noemen dat het afnemen van de omloopsnelheid van het contante geld.

Overheid ontmoedigt grote cashbetalingen

De overheid ziet graag dat mensen giraal betalen. Zij streeft er zelfs expliciet naar dat mensen bij grote transacties niet met contant geld betalen. Het teruglopende gebruik van contant geld stelt De Nederlandsche Bank echter wel voor uitdagingen. De infrastructuur die het contante geld ondersteunt, is namelijk relatief duur. Denk aan de gelduitgifteautomaten en de gepantserde geldauto's. Die worden steeds minder gebruikt en de verleiding is groot om die infrastructuur in te krimpen.

Als er een calamiteit uitbreekt waardoor mensen meer contant geld nodig hebben, dan ontstaat een acuut distributieprobleem. Contant geld mag voor grote transacties ontmoedigd worden, maar voor kleine transacties moet het gewoon nog voorhanden blijven.

Contant geld is wettig betaalmiddel

Winkeliers zien dat wellicht anders. Waarschijnlijk willen in de toekomst steeds meer winkeliers een bordje 'hier alleen pinnen' plaatsen. Dat is precair, omdat de contante betaling wel de status van wettig betaalmiddel heeft, maar de girale betaling niet. Een winkelier mag in ons land contant geld daarom alleen weigeren als de klant genoeg alternatieven heeft.

In die context is het zelfs denkbaar dat de overheid alle winkels verplicht om tot een bepaald bedrag contant geld te accepteren. Ook mensen die geen bankrekening hebben, moeten immers boodschappen kunnen doen. Uiteraard kunnen winkeliers ook dan proberen hun klanten te verleiden tot het betalen per pinpas door daar een korting aan te koppelen. Het duurt dus echt nog wel even voordat we alleen maar giraal betalen. Contant geld is hardnekkig en om veel redenen nog gewoon nodig.

Bron: Boonstra, W. (2019, 11 december). Waarom het einde van cash nog niet nabij is. *RTL Nieuws*. Geraadpleegd op 5 november 2021, van <https://www.rtlnieuws.nl/economie/opinie/artikel/4950821/contant-geld-pin-betalen-einde-cash>

De bovenstaande teksten zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor dit examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Voor de oorspronkelijke tekst(en) kun je terecht in de vermelde bronnen. De Dienst Uitvoering Onderwijs is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.